

Šramko premiéra presvedčil o eure, pri druhom pilieri mu dvere zabuchla opozícia

Hambáľková Jana, Porubský Juraj – Pravda, 13.1.2010, s. 10-11.

Na stoličke šéfa centrálnej banky ho včera vystriedal Jozef Makúch. Odchádzajúci guvernér NBS Ivan Šramko hodnotí päťročné pôsobenie na čele banky: príchod eura, s ním spojenú kauzu možného úniku konverzného kurzu, ale aj kritiku zo strany opozície o poklonkovaní sa vláde a nedostatočnej kritike jej krokov.

Po voľbách ste presvedčili nového premiéra o eure. Považujete to za jeden z vašich najväčších úspechov?

Určite áno. Vývoj kurzu bol krátko po voľbách vážny, koruna sa začala výrazne oslabovať a Národná banka sa tomu snažila intervenciami zabrániť. Po stretnutí s premiérom nastal definitívny zlom. Odvtedy začala vláda jasne komunikovať a mať jasné stanoviská k téme zavedenia eura.

Nemrzelo vás, že určovanie kurzu meny sa stalo politickou témou?

V každom štáte vždy bude určovanie kurzu aj politickou témou. Kurz zaujíma odbornú verejnosť, firmy aj bežných občanov. Neobvyklé bolo, že koruna sa extrémne posilňovala v celom období čakania na výmenu za euro, v poslednom mesiaci veľmi rýchlo. Nebolo to však len výsledkom domácej situácie, ale všeobecnej nálady na trhoch, pretože sa posilňovali aj okolité meny. V rôznych alternatívach konverzného kurzu niekoľko týždňov pred jeho určením videli niektorí analytici hodnotu pod 30 korunami za euro. Myslím, že kurz bol kombináciou odborných pohľadov a určite aj politiky a snahy predať tento krok občanom.

Keď sa na kurz pozriete späťne?

Aby sme seriózne vedeli vyhodnotiť zavedenie eura a vplyv kurzu na slovenskú ekonomiku, potrebujeme dlhší čas. Napríklad ak sa pozrieme na schopnosť konkurovať z pohľadu nákladov na hodinu práce v priemysle, začiatkom roka sme sa stali drahšou krajinou, lebo okolité meny sa oslabili voči euru. Keď znova zhodnotili, Slovensko sa opäť stalo lacnejšie.

Nemyslíte teda, že by konverzný kurz mohol byť nesprávny?

V tomto období určite nie. V súčasnosti problém slabšej výkonnosti ekonomiky nie je v kurze, ale v tom, že nie je dopyt. Výroba sa neznižuje na základe kurzových vplyvov, ale pre krízu.

Keď však kríza pominie a naštartuje sa dopyt, nebudú slovenskí vývozcovia schopní menej konkurovať pre kurz?

Nemyslím, že by kurz mal zohrať podstatne nepriaznivú úlohu, keď kríza pominie. Slovenským výrobcom prinesie stabilitu. Navyše keď sa kríza skončí, očakáva sa, že sa začnú posilňovať aj meny okolitých štátov. Upozorňujem však, že euro nie je všeliek. Bude pozitívne pôsobiť na ekonomiku za predpokladu, že ostatné hospodárske politiky budú správne reagovať. Dobrý príklad je vývoj v Grécku. Euro krajine prinieslo stabilitu, zároveň však utlmovalo signály, ktoré by im dával vlastný kurz. Krajina by výstrahu v súvislosti s dlhodobou nepriaznivým vývojom vo verejných financiách dostala cez oslabovanie meny. Takto sa však nerovnováha ignorovala, až vyústila do vážnych problémov, ktoré už euro vyriešiť nemôže.

Nemrzí vás, že s konverzným kurzom sa spájajú vtipy o jachte a teplote?

S dobrým vtípom nemám problém.

To, že zavedenie eura spreádzali úvahy, že na ňom zarobili finančné skupiny, vás nemrzí?

Samozrejme, každý má zarábať za podmienok, ktoré sú transparentné, korektné a v súlade so zákonom. Určite mi nerobilo radosť, že sa zavádzanie eura dostalo do takejto atmosféry. Myslím, že to bolo prepolitizované. Robili sa kroky na preverenie situácie.

Urobili ste dost' na preverenie, či bolo všetko v poriadku a neunikli informácie o kurze skôr?

Urobil som najväčšiu chybu, že som vôbec dovolil, aby centrálna banka bola do toho zatiahnutá. Urobil som to v dobrej viere a nakoniec to bolo použité proti centrálnej banke. Opozícia od nás žiadala, aby sme preverovali klientov bánk, na čo nemáme oprávnenie. Komerčné banky nesmú uskutočniť žiadne podozrivé operácie. Banka má jasný postup predpísaný zákonom, čo má robiť, keď sa jej zdá operácia podozrivá. Ak by komerčná banka zrealizovala podozrivú operáciu, zodpovednosť by mal niesť ten, kto ju uskutočnil a kto jej príkaz zadal. Prenášať zodpovednosť na centrálnu banku je absurdné. Máme dohliadať na banky, či podnikajú podľa zákona. Nemáme právo preverovať klientov. To, že sa so slovenskou korunou intenzívne obchodovalo a že boli zobchodované mimoriadne objemy, bolo napísané v správe centrálnej banky.

Je politicky výhodné mať pečiátku NBS, ktorá povie, že je všetko v poriadku.

Žiadna pečiátka nebola. V správe nič také, že je všetko v poriadku, nebolo uvedené.

Bolo tam napísané, že podozrenia sa nepotvrdili.

Bolo napísané, že žiaden relevantný dôkaz o tom, že niekto mal informácie, sa nenašli. Správa nič nevylučovala, nič nepotvrdzovala.

Považujete za štandardné, že sa minister financií Ján Počiatek stretol na jachte s ľuďmi z finančnej skupiny?

Nemám žiadny dôvod komentovať, kto sa s kým stretol. Samozrejme, že je to neštandardné. Je úplne jasné, že každý politik by mal dodržiavať isté etické pravidlá. S týmto však majú dlhodobý problém mnohí politici na Slovensku.

Podarilo sa presvedčiť premiéra o eure, nepodarilo sa vám ho však presvedčiť napríklad o druhom pilieri. Názory NBS v rámci pripomienkovania zákonov boli tvrdé, nezazneli však už potom aj z vašich úst. Máte pocit, že ste urobili dost?

V tomto smere som komunikoval nadštandardné. Viackrát som verejne prezentoval názor na penzijnú reformu, potrebu troch pilierov, problémy so starnutím. Treba však povedať aj niečo k spôsobu, akým sa k problému postavili politici, na jednej aj druhej strane. Ak som sa ja stal v istom období hlavným argumentom opozície proti koalícii, veľmi mi pribuchli dvere pri ovplyvňovaní. Len čo som ja začal byť vnímaný ako spojenec opozície v tejto téme, tak som stratil šancu reálne ju ovplyvňovať. To je jeden z vážnych problémov politickej úrovne týchto ľudí. Že ma z dialógu, ktorý by mal zmysel a mohol niečo zmeniť, vytlačili.

Možno prirodzene opozícia očakávala, že budete jej spojenec.

Ja tu však nie som na spojenectvo. Je mi jedno, ktorá strana háji aký záujem. My sme náš názor mali jasný, jasne sme ho prezentovali v pripomienkových konaniach, verejných vystúpeniach. Nie som tu na to, aby som robil verejné divadlo na základe predstáv politickej strany. Nemá zmysel stokrát hovoriť stanovisko, čo som povedal desaťkrát, keď ho niekto počuť nechce. Guvernér takýmto spôsobom nikde v normálnom štáte nefunguje.

Ešte k verejným financiám. Slovensko bude mať tento rok schodok v európskom priemere, krajina však nezachraňovala napríklad bankový sektor.

Deficit je porovnateľný s inými krajinami, upozorňoval som však, že je vysoký a že nám rýchlo rastie dlh. Vládu som preto verejne vyzval na jeho rýchlejšie znižovanie už v roku 2010. Jasne som povedal, že je potrebné dôveryhodne, veľmi rýchlo konsolidovať verejné financie, inak to môže znamenať pre našu ekonomiku riziko v blízkej budúcnosti. Už v decembri 2008 som verejne povedal, že vyzývam vládu, aby od januára prijímala mimoriadne opatrenia, lebo rok 2009 bude vážnym problémom. Nesmie to pritom urobiť systémom, že strčí faktúru do šuplíka. To nie je udržateľné, treba štrukturálne zmeny.

Nebojíte sa, že po voľbách bude musieť prísť k tvrdému uťahovaniu opaskov?

K uťahovaniu opaskov bude musieť prísť bez ohľadu na voľby. Závazok vlády v roku 2010 ušetriť 770 miliónov eur je dôležitý a táto úspora sa musí aj reálne uskutočniť. Je pritom správne, že sa začalo od výdavkov. Zvyšovanie daní by zhoršilo podnikateľské prostredie, spomalilo ekonomický rast.

Ako guvernér reprezentujete centrálnu banku a opozícia vám vyčítala, že sa poklonkujete vláde, aby ste si zabezpečili stoličku aj v ďalšom období.

Kritizoval som vládu. Keby niekto chcel, aby som bol servilný, zmení zákon o NBS ešte v roku 2006 alebo 2007. Potom by som naozaj mohol mať túžbu zotrvať vo funkcii. Zákon sa však zmenil v poslednej chvíli, v čase, keď som záujem o funkciu nemal.

Kedy ste boli presvedčený, že v NBS nechcete zostať?

Dlhodobu som videl, že nie je záujem o normálnu debatu. Do roku 2006 sa dalo stretnúť a komunikovať s opozičnými aj koalíčnými politikmi, zrazu to však prestalo fungovať. Už v roku 2007 začali prvé ataky na NBS postavené na absurdných argumentoch ignorujúcich zákon o centrálnej banke. Povedal som si, že to nemá zmysel. Do funkcie guvernéra som nastúpil v roku 2005 s tým, že skončím v roku 2009. Neuvažoval som o tom, že by som mal pokračovať.

Budete po skončení v NBS pokračovať vo verejných funkciách?

Nemám záujem ísť do verejnej funkcie.

Hovorí sa, že smerujete do OECD.

Dozviete sa to v správny čas.

Čo čaká nového guvernéra?

Obávam sa, že to bude mať ťažké. Ešte ani nebol zvolený a už na neho začal byť robený politický nátlak. Pohľad, aký priniesla opozícia na nového guvernéra, nerešpektuje zákon o NBS. Nie je možné požadovať od guvernéra verejné stanoviská nad zákonný rámec a s tým spájať nezávislosť centrálnej banky. Takýto spôsob nátlaku sa tu v histórii nikdy nedial. Podľa zákona nesmie nikto ovplyvňovať činnosť člena Bankovej rady NBS.